

Mgr farm. Maciej Bilek

DZIEJE ŻYCIA DOCENTA DOKTORA MEDYCyny
MIECZYŚLAWA BILEKA.
W STULECIE URODZIN

Dnia 1 stycznia 2007 przypada setna rocznica urodzin doc. dr. med. Mieczysława Bileka, lekarza niezwykle zasłużonego dla krakowskiej medycyny oraz służb sanitarnych i przeciwepidemicznych Małopolski. Biogramów tej postaci na próżno jednak szukać w powszechnie dostępnych źródłach. Niniejsze opracowanie oparte jest w głównej mierze na pamiętniku Mieczysława Bileka, na wspomnieniach rodziny i dawnych współpracowników, na dokumentach pozostających w zbiorach rodzinnych oraz na licznie zgromadzonych archiwaliach instytucji, w których Mieczysław Bilek pracował: Uniwersytetu Jagiellońskiego, Akademii Wychowania Fizycznego oraz Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Krakowie.

Mieczysław Seweryn Bilek urodził się 1 stycznia 1907 roku, jako syn Władysława Bileka, naczelnika poczty we Wróbliku Szlacheckim oraz Stefanii Grzymała-Raszowskiej. W latach 1918-1926 pobierał nauki w Gimnazjum Państwowym w Sanoku (1, 3).

Po zdaniu matury Mieczysław Bilek udał się do Wilna, gdzie rozpoczął studia medyczne. Po roku przeniósł się do Krakowa na Uniwersytet Jagielloński i tu w roku 1932 uzyskał dyplom lekarza. Okres studiów to dla Mieczysława Bileka uczestnictwo w Akademickim Związku Promienistych oraz czas intensywnych kontaktów z charyzmatycznym duszpasterzem młodzieży akademickiej – księdzem Stanisławem Sapińskim. To właśnie prowadzone z nim długie rozmowy, odcisnęły niezatarte piętno na młodym studencie medycyny, który postanowił poświęcić swe życie służbie ludziom i przybranej ojczyźnie – Krakowowi (1, 3, 5).

Jeszcze w czasie studiów Mieczysław Bilek związał się z Oddziałem Zakaźnym Szpitala Świętego Łazarza, gdzie w godzinach popołudniowych uczęszczał na bezpłatną praktykę. Następnie odbywał w szpitalu tym praktykę obowiązkową (1932-1934). Bardzo szybko też

Doc. Mieczysław Bilek. Zdjęcie z archiwum prywatnego Macieja Bileka.

zdobył szacunek i sympatię ordynatora Oddziału Zakaźnego, jednego z najwybitniejszych polskich klinicystów i epidemiologów – prof. Józefa Kostrzewskiego. Dzięki jego pomocy, już w dwa lata po ukończeniu studiów, w czerwcu roku 1934, uzyskał tytuł doktora medycyny na podstawie pracy „O chorych na dur brzuszny” (1, 3, 4).

Z końcem czerwca 1935 Mieczysław Bilek, został mianowany „lekarzem domowym” mieszkającym na terenie Oddziału Zakaźnego, zaś dnia 1 października 1935 objął dodatkowo stanowisko, będące wyrazem dużego uznania, jakie zdołał sobie wypracować – głównego lekarza bakteriologa Szpitala Św. Łazarza. Ciągłe przebywanie w szpitalu umożliwiała Bilekowi intensywną pracę naukową w pracowni bakteriologicznej. Z końcem roku 1935, jako najbliższy współpracownik prof. Józefa Kostrzewskiego, opracowywał epidemiologię chorób zakaźnych w Krakowie i w Polsce. Mieczysław Bilek był jednym z czterech asystentów prof. Kostrzewskiego, który miał zaszczyt wraz z nim wspólnie ogłaszać artykuły. Były to prace: „Płonica w miastach Polski”, „Błonica w miastach Polski” oraz „O szerzeniu się duru brzuszno” (na przykładzie epidemii w Szpitalu Świętego Łazarza). W 1937 roku wraz z prof. Kostrzewskim opublikował szeroko komentowany w środowisku lekarskim artykuł „O zbawiennym wpływie szczątkowej postaci choroby posurowiczej”. Podobnej tematyki dotyczyły samodzielnie już prowadzone badania, których wyniki publikował Bilek w „Gazecie Lekarskiej”. W artykułach „Opony mózgowo-rdzeniowe a surowica obcogatunkowa” i „Zachowanie się surowicy końskiej w surowicy człowieka” opisał ilościowe zachowanie się surowicy końskiej w surowicy i płynie mózgowo-rdzeniowym człowieka a także podał ewentualne występujące choroby posurowicze (1, 3, 4).

Pracami tymi zwrócił na siebie uwagę polskiego serologa światowej sławy – prof. Ludwika Hirszfelda z Państwowego Zakładu Higieny w Warszawie, który zaproponował mu objęcie z dniem 1 kwietnia 1938 stanowiska lekarza epidemiologa w krakowskiej filii PZH, mieszczącej się w budynku przy ulicy Zygmunta Augusta 1. Swe obowiązki w filii PZH Mieczysław Bilek rozpoczął od wzorowo przeprowadzonej akcji przeciwepidemicznej w powiatach myślenickim i limanowskim, gdzie wybuchła epidemia duru brzuszno (1, 3, 4).

Mieczysław Bilek w czasie pracy naukowej w drugiej połowie lat trzydziestych. Zdjęcie z archiwum prywatnego Macieja Bileka.

W roku 1938 Mieczysław Bilek rozpoczął uwieńczone sukcesem starania o przyznanie przez Ministerstwo Spraw Zagranicznych dotacji na odbycie studiów i wyspecjalizowanie się w dziedzinie medycyny tropikalnej. Z końcem września 1938, za uzyskane od MSZ stypendium, wyjechał na kurs do Instytutu Medycyny Morskiej i Tropikalnej w Hamburgu (Institut für Schiffs- und Tropenkrankheiten). Kurs ten miał być dla młodego lekarza przygotowaniem do dłuższej wyprawy do krajów tropikalnych. Miał ją poprzedzić kilkumiesięczny pobyt Bileka w Gdyni, gdzie kierownik tamtejszej filii PZH dr J. Jakóbkiewicz, w porozumieniu

z Uniwersytetem Jagiellońskim, miał zorganizować placówkę z dziedziny medycyny morskiej i tropikalnej. Na przeszkodzie ambitnym planom Uniwersytetu Jagiellońskiego i PZH stało rosnące zagrożenie ze strony hitlerowskich Niemiec a w końcu wybuch II wojny światowej (1, 3, 4, 5).

W dniu 1 września 1939 Mieczysław Bilek, na podstawie rozkazu mobilizacyjnego wydanego przez dyrektora Państwowego Zakładu Higieny prof. Gustawa Szulca, objął kierownictwo krakowskiej filii PZH. Dnia 2 września przeprowadzono ewakuację filii. Wczesnym rankiem dnia 3 września, Mieczysław Bilek, mimo przeprowadzenia rozmowy telefonicznej z Feliksem Przesmyckim, nie otrzymał żadnych wytycznych co do dalszego postępowania i zdecydował się na wyjazd z miasta. Planował przedostać się przez Kielce do Warszawy, jednak wobec nieuchronności klęski Polski, jako jeden z nielicznych lekarzy, powrócił do Krakowa i podjął przerwana pracę kierownika filii. Już 26 września 1939 roku zgłosił czynność filii PZH i swoje kierownictwo przedstawicielowi władz niemieckich dr. Reichlowi. Od tego momentu krakowska filia PZH, funkcjonująca pod okupacyjną nazwą Staatliches Institut für Hygiene Krakau (Państwowy Instytut Higieny, Kraków), powoli wracała do swoich przedwojennych funkcji, tym bardziej, że w październiku i listopadzie 1939 powróciło wielu pracowników. Do Staatliches Institut für Hygiene Krakau zaczęły spływać pierwsze próby, głównie żywności i wody. Bardzo istotne dla stanu sanitarnego miasta Krakowa były liczne i regularne badania wody w studniach. Mieczysław Bilek wyjeżdżał także do więzień, obozów pracy i obozów koncentracyjnych, które dotknięte były epidemiami duru wysypkowego. Pod pozorem prowadzenia kontroli sanitarnych przekazywał więźniom szczepionki przeciwtyfusowe. Okupacyjna rzeczywistość często zmuszała doc. Bileka do zaimprovizowania na poczekaniu badań o charakterze naukowym. Dotyczyły one np. odkażania resztek stolca i różnicowania szczepów czerwonych (1, 5).

Pisząc o działalności Staatliches Institut für Hygiene Krakau należy zwrócić szczególną uwagę na prowadzone przez jego pracowników kursy dla dezynfektorów. Głównym wykładowcą i egzaminatorem był Mieczysław Bilek. Pierwszy z kursów odbył się z końcem czerwca 1942 roku, kończył go egzamin w dniu 4 lipca. Przystąpiły do niego 24 osoby. Byli to w większości ludzie młodzi, często studenci medycyny lub farmacji. Kolejne kursy odbywały się średnio co dwa tygodnie, przez cały rok 1942 i na początku roku 1943. W sumie ukończyło je ponad 400 osób. Kursy organizowane przez Staatliches Institut für Hygiene Krakau miały dla uczestników ogromne znaczenie: dawały zaświadczenie odbycia kursu, na podstawie którego, można było stosunkowo łatwo znaleźć w terenie pracę dezynfektora. To z kolei dawało gwarancje bezpieczeństwa w razie przypadkowego aresztowania np. w czasie łapanki (1, 5).

Dużą zasługą Mieczysława Bileka było przyjęcie z pomocą prof. Feliksowi Przesmyckiemu, wybitnemu polskiemu mikrobiologowi, wieloletniemu dyrektorowi Państwowego Zakładu Higieny w Warszawie. Przypomnijmy, że w czasie II wojny światowej Przesmycki pracował w przejętym przez Niemców Zakładzie i zorganizował tam nielegalną, przeznaczoną na potrzeby konspiracyjnej służby zdrowia, produkcję szczepionki przeciwtyfusowej. W Powstaniu Warszawskim uczestniczył jako szef cywilnej służby zdrowia w dzielnicy Śródmieście. Organizował wówczas szpitale dla ludności cywilnej a od 2 października 1944 nadzorował akcję ewakuacji tych szpitali. Dnia 20 października prof. Przesmycki wyjechał z Warszawy wraz z ostatnim transportem personelu szpitalnego do Krakowa.

Dotarł tam w trzy dni później – 23 października 1944. Pod tą datą doc. Mieczysław Bilek napisał w swym pospiesznie prowadzonym dzienniku: *Przyjechał doc. Przesmycki z żoną ze szpitalem PCK na ul. Kopernika. Zamieszkał na II piętrze w dyżurce. (...) Oferowałem mu mieszkanie u nas ale jest mu bliżej z Z. Augusta do szpitala*. W tydzień później, po użyciu przez Mieczysława Bileka swych wpływów u przedstawiciela władz niemieckich – Bürgerera, Feliks Przesmycki został zatrudniony w Staatliches Institut für Hygiene Krakau. Od razu też włączył się aktywnie w jego pracę. M.in. 21 listopada na *zebraniu referatowym* wygłosił odczyt. Swą pracę w Krakowie zakończył prof. Przesmycki 17 stycznia 1945 (1).

Doc. Mieczysław Bilek jako kierownik Staatliches Institut für Hygiene Krakau, wykorzystując wszelkie możliwe sposoby, uzyskiwał w niemieckich instytucjach znaczne sumy pieniężne, które w całości przeznaczył na zakup brakującego sprzętu, odczynników oraz aparatury o bardzo wysokiej jakości. Dzięki temu, już u schyłku wojny, mógł prawie bez ograniczeń wysyłać odczynniki, barwniki, antygeny, szczepy bakteryjne oraz sprzęt laboratoryjny do lekarzy powiatowych czy np. do filii PZH w Kielcach. Wyposażenie zakupione za niemieckie pieniądze służyło filii PZH a następnie Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Krakowie jeszcze przez długie lata. Natomiast tuż przed końcem wojny doc. Bilek, mimo groźby śmierci, sabotował rozkaz wywiezienia do Rzeszy całego sprzętu i książek. Dzięki tej niezwykle ryzykownej decyzji, filia PZH w Krakowie praktycznie jako jedyna w Polsce wkraczała w okres powojenny z pełnym wyposażeniem (1, 5).

Począwszy od 1950 roku Mieczysław Bilek, jako kierownik filii PZH w Krakowie, rozpoczął organizację oddziałów powiatowych i miejskich na obszarze województwa krakowskiego. Do roku 1955 uruchomiono ich dziewięć. Krakowska filia PZH prowadziła także bardzo ożywioną działalność edukacyjną. Doc. Bilek wyjeżdżał do wielu krakowskich i małopolskich zakładów pracy, celem głoszenia *pogadanek* na temat higieny pracy i higieny życia codziennego (1, 2, 3, 5).

W sierpniu roku 1952, dotychczasowa filia Państwowego Zakładu Higieny w Krakowie została przekształcona w Wojewódzką Stację Sanitarno-Epidemiologiczną. Na jej czele, jako dyrektor stanął dotychczasowy kierownik filii – doc. Mieczysław Bilek. Doświadczenia z trudnego okresu pierwszych lat istnienia WSSE opisał w artykułach publikowanych w „Zdrowiu Publicznym” („Zadania Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w związku z powołaniem Państwowej Inspekcji Sanitarnej” i „Organizacja zapobiegawczego nadzoru sanitarnego w świetle dotychczasowych doświadczeń Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Krakowie”). Największym problemem nowo powstałej Stacji Wojewódzkiej była baza lokalowa: Oddziały mieściły się bowiem w kilku punktach Krakowa (1, 2, 5).

Dyrektor Bilek, korzystając ze wsparcia swych bliskich znajomych: ministra zdrowia dr. Jerzego Sztachelskiego, wiceministra prof. Jana Kostrzewskiego i dyrektora PZH w Warszawie prof. Feliksa Przesmyckiego, rozpoczął uwieńczone sukcesem starania o budowę nowej siedziby dla krakowskiej Stacji. Po ustaleniu w lecie 1956 dzisiejszej lokalizacji przy ulicy Prądnickiej 76, rozpoczęto pierwsze wykopy pod podwaliny budynku. Uroczystego otwarcia dokonano dnia 19 stycznia 1963. W nowym budynku, dzięki starannie zaplanowanemu rozkładowi pomieszczeń, pod jednym dachem mogły funkcjonować istniejące już wcześniej jednostki oraz całkiem nowe. Pomieszczono tu także salę szczepień i bibliotekę. W specjalnych salach wykładowych i salach ćwiczeń mogły być realizowane zadania pedagogiczne. WSSE Kraków była wówczas uważana za wzorcową dla całej Polski. Przyjeżdżali tu także

pracownicy służb sanitarnych z krajów demokracji ludowych, aby poznawać wprowadzone przez dyrektora rozwiązania organizacyjne i naukowe (2, 5).

Zgodnie z zamysłami doc. Bileka Stacja Wojewódzka miała być nie tylko instytucją wykonującą rutynowe badania i sprawującą nadzór sanitarny, ale także i placówką naukową, prowadzącą badania eksperymentalne. Kilkadziesiąt publikacji pracowników WSSE w Krakowie ukazało się w wielu prestiżowych czasopismach. Dyrektor Bilek zadbał także o urządzenie na tyłach Stacji pięknego ogrodu i wzorem swego ojca, ogrodnika-hobbysty, troszczył się o jego należyte utrzymanie (1, 5).

Mieczysław Bilek, mimo ogromnej liczby obowiązków, potrafił znaleźć czas na kontynuowanie podjętych jeszcze przed wojną badań naukowych. Opublikował blisko 30 artykułów naukowych i doniesień, z których kilka ukazało się na łamach „Przeglądu Epidemiologicznego”. W latach czterdziestych zajmował się zagadnieniami organizacji służb sanitarno-epidemiologicznych („Uwagi w sprawie współpracy lekarzy powiatowych z PZH”, „Zagadnienia sanitarno-porządkowe jako program Oddziału Sanitarno-Epidemiologicznego na rok 1948”). Po roku 1950 prowadził badania nad serologią i epidemiologią grypy. Ukazały się publikacje „Poziom przeciwciał grypowych u ludności Krakowa” oraz „Szczepienia przeciw grypie w Krakowie w r. 1954-1955”. Na podstawie prac nad gripą, na wniosek Rady Naukowej Państwowego Zakładu Higieny, 24 czerwca roku 1955, Centralna Komisja Kwalifikacyjna dla Pracowników Nauki przyznała Mieczysławowi Bilekowi tytuł naukowy docenta. Niezbędnej oceny prac naukowych, dokonał prof. Józef Kostrzewski. Kolejnym tematem, któremu doc. Bilek poświęcił kilka lat pracy, były zagadnienia związane z epidemiologią i diagnostyką duru brzuszego oraz paradurów. Rezultaty swych badań ogłosił w artykułach „Typy pałeczki duru brzuszego w zachorowaniach w Domu Małego Dziecka w Krakowie”, „Zachorowania na paradur B (Schottmuller) w Domu Akadem. w Krakowie”, „W sprawie techniki badań ma nosicielstwo pałeczek duru brzuszego i paraduru”, „Zaraza duru brzuszego w Domach Akademickich w Krakowie w roku 1957”, „Próba odtworzenia zachorowań w dawnym ognisku epidemicznym duru wysypkowego”, „O osobliwości duru brzuszego w powiecie żywieckim w roku 1963”, „Pałeczki z grupy Salmonella w ściekach miejskich”. Kilka interesujących publikacji dotyczyło wirusa polio (m.in. „Utrzymanie się wirusa polio typ I u osób szczepionych i w ich otoczeniu”) oraz

Doc. Mieczysław Bilek w todzie dziekańskiej WSWF w czasie uroczystości otwarcia Roku Jubileuszowego 600-lecia Uniwersytetu Jagiellońskiego w dniu 1 października 1963. Zdjęcie z archiwum prywatnego Macieja Bileka.

odkażania ścieków („Wirusologiczne badanie ścieków” oraz „O możliwości termicznego odkażania ścieków w małych zakładach przeciwgruźliczych i innych”) (1).

Już od 1945 doc. Mieczysław Bilek był także bardzo aktywny na polu szkolnictwa wyższego. Przez trzy semestry sprawował obowiązki pierwszego po wojnie kierownika Katedry Higieny Uniwersytetu Jagiellońskiego, którą po ciężkich zniszczeniach wojennych wyposażył w aparaturę, skompletował bibliotekę i poprowadził pierwsze powojenne zajęcia i egzaminy studentów medycyny (1, 4).

W roku 1962 Mieczysław Bilek rozpoczął wraz z wiceministrem zdrowia i Głównym Inspektorem Sanitarnym prof. Janem Kostrzewskim rozmowy na temat możliwości wprowadzenia obowiązkowych praktyk i zajęć dla studentów medycyny, które miały odbywać się w Stacjach Wojewódzkich na terenie całego kraju. W roku 1964 Ministerstwo Zdrowia zatwierdziło opracowany przez Bileka program zajęć i uznało jako obowiązujący dla medycznych szkół wyższych. W Krakowie, od początku roku akademickiego 1965/66, zajęcia „Zasady nauczania przedmiotów związanych z medycyną profilaktyczno-społeczną”, przeznaczone dla studentów medycyny V roku Akademii Medycznej koordynował doc. Mieczysław Bilek. Studenci zwiedzali stacyjne laboratoria, podziwiali funkcjonowanie nowoczesnej aparatury, słuchali wykładów dyrektora na temat prawnych podstaw działania służb sanitarnych i epidemiologicznych oraz ich roli w sytuacjach kryzysowych (1, 4).

W roku 1961 r. Mieczysławowi Bilekowi powierzono kierownictwo Zakładu Higieny Wyższej Szkoły Wychowania Fizycznego i powołano na stanowisko docenta etatowego WSWF. Jako kierownik Zakładu skompletował przyrządy i wyposażenie dla prowadzenia ćwiczeń z higieny, a w roku 1962 uzyskał dla Zakładu Higieny własny lokal. Od 30 września 1961, Bilek został prodziekanem WSWF do spraw studenckich. Godność tą, dzięki trzykrotnemu przedłużaniu kadencji, piastował aż do 31 sierpnia 1969 roku. Z dniem 1 października roku 1965 został powołany na stanowisko kierownika nowo utworzonej Katedry Higieny WSWF (3).

W Wyższej Szkole Wychowania Fizycznego doc. Bilek prowadził liczne prace naukowe dotyczące m.in. higieny urządzeń sportowych, higieny bytowania w namiotach i domkach campingowych, zanieczyszczenia pyłem bakteryjnym powietrza sal gimnastycznych, stopnia i rodzaju zanieczyszczenia basenów kąpielowych i pływackich wydaliniami ludzkimi. Szczególny nacisk kładł na konieczność wprowadzenia fachowego nadzoru i akcji oświaty zdrowotnej w miejscowościach i ośrodkach turystycznych oraz rekreacyjnych; umożliwił również studentom WSWF korzystanie z bogato wyposażonych laboratoriów Stacji Wojewódzkiej (3, 5).

Duże zasługi położył Mieczysław Bilek, jako twórca średnich i uzupełniających szkół medycznych. We wrześniu 1947 założył dwuletnią Szkołę Asystentów Technicznych i został jej pierwszym dyrektorem. Jako kierownik naukowy zaangażował się także w tworzenie Państwowej Szkoły Kontrolerów Sanitarnych w Krakowie. Kolejną placówką, której powstanie w roku 1957 zainicjował była Państwowa Szkoła Instruktorów Higieny (1, 5).

W latach sześćdziesiątych doc. Bilek prowadził bardzo aktywną działalność oświatową, związaną z higieną polskiej wsi. Opublikował szereg artykułów dotyczących tego tematu, o charakterze zarówno popularnym („O zdrową wieś” w poczytnych „Wieściach”) jak i naukowym („Uwagi o organizacji ruchu higienizacji wsi w woj. Krakowskim”, „Metody higienizacji wsi”, „Wsie wzorcowe”). Aktywnie uczestniczył w Konferencjach Medycyny Wiejskiej, wygłaszając interesujące referaty. Będąc organizatorem Wojewódzkiego Ko-

mitetu Higienizacji Wsi zdobył rządowe dotacje i ogłosił owocny w skutkach konkurs na najczystsą wieś i najczystsze gospodarstwo (1, 5).

Mieczysław Bilek był członkiem m.in. Polskiego Towarzystwa Lekarskiego, Polskiego Towarzystwa Mikrobiologów Polskich, Polskiego Towarzystwa Epidemiologów. Aktywnie uczestniczył w pracach Polskiego Towarzystwa Higienicznego, a od 1967 roku był przewodniczącym Oddziału krakowskiego PTH. Należał do Polskiego Czerwonego Krzyża i pełnił funkcję członka Zarządu Wojewódzkiego PCK. Bardzo aktywnie uczestniczył w posiedzeniach Rady Naukowej PZH (od 1954) oraz Rady Naukowej przy Głównym Inspektorze Sanitarnym (od 1958). Niezwykle szeroka działalność Mieczysława Bileka honorowana była najwyższymi odznaczeniami państwowymi m.in.: dwukrotnie Złotym Krzyżem Zasługi i Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski (1, 3, 5).

W nielicznych wolnych chwilach doc. Mieczysław Bilek poświęcał się lekturze starych, pięknie wydanych książek historycznych oraz podręczników i wspomnień dotyczących historii Polski i Krakowa. W mieszkaniu Bileka lub w dyrektorskim gabinecie przy ul. Zygmunta Augusta 1, przez długie lata spotykała się elita krakowskiej medycyny – m.in. profesorowie Julian Aleksandrowicz, Stanisław Skowron, Jadwiga Kowalczykowa, Rudolf Weigl, Jan Miodoński, Józef i Jan Kostrzewscy, Zdzisław Przybyłkiewicz, Jadwiga Kowalczykowa, Błażej Gastoł, Bronisław i Zdzisław Machowie oraz doc. Henryk Gans. W czasie pobytów w Krakowie odwiedzali Mieczysława Bileka prof. Feliks Przesmycki i prof. Ludwik Hirszfeld. Niezwykły przebieg miała wizyta znanego epidemiologa ze Lwowa – dr. Henryka Mosinga w pierwszych dniach października 1961 roku. To właśnie wtedy, dzięki fikcyjnemu zaproszeniu na robocze spotkanie w krakowskiej Stacji Wojewódzkiej, Mosing mógł w największej tajemnicy przyjąć z rąk prymasa Wyszyńskiego święcenia kapłańskie (5). Dnia 27 lipca 1965 roku, w czasie kolejnego pobytu w budynku przy ulicy Prądnickiej, Henryk Mosing napisał o doc. Bileku: *Dzieło mówi o autorze – Wojewódzka Sanitarно-Epidemiologiczna Stacja w Krakowie o swoim twórcy; – rzadko walory osobiste idą w parze z organizacyjnymi. Dyrektorowi najlepiej prowadzonej Stacji składam życzenia owocnej pracy wraz ze słowami radości, że i jako człowiek pozostał takim jak w latach młodości* (cytat na podstawie wpisu do „Księgi Pamiątkowej WSSE w Krakowie”).

W ostatnich latach życia Mieczysław Bilek chorował na serce, pomimo to nie zaprzestał licznych, wyczerpujących obowiązków, wręcz przeciwnie, czując nadchodzący kres życia brał ich na siebie coraz więcej. Mimo nawału zajęć planował dalsze badania naukowe, dotyczące hodowli wirusa zapalenia wątroby, poziomu przeciwciał w chorobie Heine-Medina, hodowli wirusa świnki oraz aglutynacji krwinek czerwonych pod wpływem drobnoustrojów. Kiedy ze względu na postępującą niewydolność serca nie mógł już wchodzić do swego mieszkania na drugie piętro, zamiast oszczędzać resztki gasnącego życia postanowił... przeprowadzić się do Wojewódzkiej Stacji Sanitarно-Epidemiologicznej, która była dziełem jego życia. Tam też, 10 września 1970 roku, zmarł (1, 5).

Dla upamiętnienia postaci i zasług docenta Mieczysława Bileka Zarząd Oddziału Polskiego Towarzystwa Higienicznego w Krakowie ufundował nagrodę jego imienia. Nagroda była przyznawana w latach 70-tych i 80-tych studentom i młodemu pracownikom naukowym z kraju i zagranicy, którzy wyróżnili się na polu higieny, epidemiologii i mikrobiologii (1, 5).

W holu głównym Wojewódzkiej Stacji Sanitarно-Epidemiologicznej w Krakowie w 1995 roku, w dwudziestą piątą rocznicę śmierci, odsłonięto z inicjatywy dawnych *pamiętających*

współpracowników tablicę poświęconą docentowi doktorowi Mieczysławowi Bilekowi: Współorganizatorowi służby sanitarno-epidemiologicznej w Polsce, inicjatorowi budowy tego budynku i pierwszemu dyrektorowi Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Krakowie.

ŹRÓDŁA:

1. Archiwum Macieja Bileka: korespondencja Mieczysława Bileka, niepublikowany pamiętnik, zdjęcia, notatki, referaty, teksty wykładów i przemówień, zaproszenia.
2. Archiwum Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Krakowie: „Kronika Historyczna”, „Księga pamiątkowa”, albumy fotograficzne.
3. Archiwum Akademii Wychowani Fizycznego w Krakowie: teka „Mieczysław Bilek”.
4. Archiwum Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie: teka „Mieczysław Bilek”, teka „Zakład Higieny”, „Album Doctorum Universitatis Jagiellonicae ab Anno 1934”.
5. Relacje i wywiady: Helena Bilek-Mikołajek, Jerzy Bilek, Jan Bujak, Danuta Dudzik, Krystyna Duśko, Barbara Faryniarz, Józef Faryniarz, Danuta Jędrychowska, Irena Kenig-Rospond, Eugeniusz Kowalczyk, Barbara Krawczyk, Roman Lutyński, Stanisława Meinhardt, Janina Pabian, Wiesława Mazur-Przybyłkiewicz, Władysław Sierpień, Helena Skarbińska, Anna Śniechowska, Danuta Wąsowa.

Otrzymano: 13.10.2006 r.

Adres Autora:

Mgr farm. Maciej Bilek
Ul. Miechowity 19A
31-475 Kraków
Tel. 012 413-06-68
e-mail: mbilek@tlen.pl